

จังหวัดขอนแก่น

ระดับการคัดสรร

อำเภอ

1. ชื่ออาหาร

ชื่อหลัก : ข้าวฮางสมุนไพร ตำบลใหม่นาเพียง

ชื่ออื่นๆ เช่น ชื่อภาษาถิ่น (ถ้ามี):

2. แหล่ง

ชุมชน ตำบลใหม่นาเพียง ภูมิปัญญาชาวบ้าน อำเภอ แวงใหญ่ ตำบล ใหม่นาเพียง

3. ประเภทอาหาร

3.1 หมวดหมู่ อาหารสุขภาพ

3.2 ลักษณะ อาหารในชีวิตประจำวัน

4. ความเป็นมา (ภูมิหลัง/ความเชื่อ) /อัตลักษณ์ (ที่โดดเด่น) /ความสำคัญและคุณค่าทางสังคมและทางจิตใจที่มีในวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน นั้นๆ

ความเป็นมา (ภูมิหลัง/ความเชื่อ)

ข้าวฮางคืออะไร ? มีความเป็นมาอย่างไร ? หากไปสอบถามคนเฒ่าคนแก่ในชนบท ก็จะได้รับคำตอบว่าเป็นการนำเอาข้าวในนาที่รวงยังไม่แก่ถึงระยะเก็บเกี่ยวมารับประทาน ซึ่งมีที่มาคือคนในชนบทสมัยก่อนมีลูกมากทำนาอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก ปีใดฝนดีก็ได้ข้าวมาก สามารถเก็บไว้รับประทานจนถึงฤดูเก็บเกี่ยว แต่ถ้าหากปีใดฝนแล้งได้รับผลผลิตน้อย ข้าวที่เก็บในยุ้งฉางหมดก่อน ที่จะมีข้าวใหม่ออกมา แต่ก็หาวิธีที่จะนำเอาข้าวมารับประทานให้ได้ ก็ได้นำเอาข้าวที่อยู่ในระยะติดเมล็ดแล้วแต่ยังไม่ถึงช่วงเวลาเก็บเกี่ยวหรือยังไม่ถึงระยะปลับปลิงมาแช่น้ำและนึ่งก่อนที่จะนำมาสีเป็นข้าวสาร และนำข้าวสารมาแช่น้ำและนึ่งรับประทานต่อไป ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งในการแก้ไขปัญหาขาดแคลนข้าวได้ ผลผลิตข้าวฮางโดยการร่วมกลุ่มกันผลิตข้าวฮางจำหน่ายเป็นสินค้า OTOP ระดับ ๕ ระดับ มีชื่อเสียงของอำเภอแวงใหญ่และเป็นธุรกิจที่ทำรายได้ให้กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างมากมีจุดกำเนิดจาก นายไพศาล ผาจันทร์ดา นายไพศาล ผาจันทร์ดา อยู่บ้านเลขที่ ๓๗ หมู่ที่ ๗ บ้านถลุงเหล็ก ต.ใหม่นาเพียง ซึ่งเป็นประธานศูนย์ฯข้าวชุมชนตำบลใหม่นาเพียง ในอดีตเกษตรกรในชุมชนมีการทำนาโดยใช้เมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรคัดพันธุ์เองหรือแลกเปลี่ยนระหว่างเกษตรกรด้วยกัน ทำให้ ผลผลิต/ไร่ต่ำ ข้าวคุณภาพต่ำ เมล็ดพันธุ์ดีจากหน่วยงานไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงได้รวมกลุ่มที่จะผลิตเมล็ดพันธุ์ดี เมื่อปี ๒๕๕๔ จัดตั้งเป็น ศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนตำบลใหม่นาเพียง โดยการสนับสนุนของกรมส่งเสริมการเกษตร ชุมชนมีเมล็ดพันธุ์ดี เพียงพอต่อความต้องการ สมาชิกมีผลผลิตเพิ่มขึ้น จาก ๔๕๐ กก./ไร่ เพิ่มเป็น ๕๐๐ กก./ไร่ ภายใน ๓ ปี สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การแปรรูปข้าวฮาง การแปรรูปข้าวกล้อง , ข้าวฮางงอก , ข้าวกล้องงอก และผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสกลนครจำหน่าย ในปี ๒๕๕๔ ศูนย์ฯข้าวชุมชนแห่งนี้ได้ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานเกษตรอำเภอแวงใหญ่ และสำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น โดยให้แต่ละตำบลที่ปลูกข้าว ได้รับความรู้ในการผลิต

เมล็ดพันธุ์ที่ได้คุณภาพ ได้เรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรเมื่อมีผลผลิตออกมาแล้วก็คืนพันธุ์เข้ากองทุน และกระจายพันธุ์ให้กับเพื่อนบ้านเพื่อใช้ทำพันธุ์และต่อมาปี ๒๕๔๗ ที่ผ่านมา ศูนย์ฯข้าวชุมชนตำบลใหม่มาเพียง ก็ได้ร่วมโครงการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ตามยุทธศาสตร์ของจังหวัด ทำให้ได้ผลผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดี และศูนย์ก็ได้นำมาแปรรูปเป็นข้าวสาร และข้าวกล้องขาย ความเชื่อเรื่องข้าวฮาง การทำข้าวฮางเป็นกุศโลบายที่แยบยลของปู่ย่าตายายในสมัยโบราณของคนภาคอีสานอย่างยิ่ง เป็นภูมิปัญญาอันชาญฉลาดในการถนอมอาหารอย่างหนึ่งทีเดียว ด้วยกรรมวิธีการนำเอาข้าวในนาที่รวงยังไม่แก่ถึงระยะเก็บเกี่ยวมาผ่านขั้นตอนก่อนนำไปรับประทาน ซึ่งมีที่มาคือคนในชนบทสมัยก่อนมีลูกมาก ทำนาอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก ปีใดฝนดีก็ได้ข้าวมาก สามารถเก็บไว้รับประทานจนถึงฤดูเก็บเกี่ยว แต่ถ้าหากปีใดฝนแล้งได้รับผลผลิตน้อย ข้าวที่เก็บในยุ้งฉางหมดก่อน ที่จะมีข้าวใหม่ออกมาแต่ก็หาวิธีที่จะนำเอาข้าวมารับประทานให้ได้ ก็ได้้นำเอาข้าวที่อยู่ในระยะติดเมล็ดแล้วแต่ยังไม่ถึงช่วงเวลาเก็บเกี่ยวหรือยังไม่ถึงระยะปล้ำปลิงมาแช่น้ำและนึ่งก่อนที่จะนำมาสีเป็นข้าวสาร และนำข้าวสารมาแช่น้ำและนึ่งรับประทานต่อไป ซึ่งเป็นวิธีหนึ่ง ในการแก้ไขปัญหาขาดแคลนข้าวได้

อัตลักษณ์ (ที่โดดเด่น)

ลักษณะที่โดดเด่นของข้าวฮางสมุนไพร ศูนย์ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ข้าวชุมชน คือ ๑. กระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ให้ได้คุณภาพและได้มาตรฐาน ๒. การแปรรูปข้าวกล้อง ข้าวฮางสมุนไพร ข้าวกล้องงอก ข้าวฮางงอก ๓. การผลิตผลิตภัณฑ์ด้วยเครื่องจักรกล ๔. การบริหารกองทุนที่ได้รับการสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องยั่งยืน ๕. การมีส่วนร่วมของสมาชิกและชุมชน ๖. การมีกิจกรรมที่หลากหลาย และสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก/ชุมชน ๗. การสามารถเชื่อมประสานกับแหล่งงบประมาณต่าง ๆ

ความสำคัญและคุณค่าทางสังคมและทางจิตใจที่มีในวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน นั้นๆ
ฝีมือ แรงงาน เป็นคนในชุมชนบ้านถลุงเหล็ก หมู่ที่ ๗ ตำบลใหม่มาเพียง มีการถ่ายทอดจากรุ่นโบราณ จึงทำให้คนในชุมชนมีความผูกพันใกล้ชิดกันเสมือนญาติพี่น้อง มีการรวมกลุ่ม ๑. ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีบริการแก่ชุมชนภายในตำบล อำเภอ และผู้สนใจทั่วไป ๒. จัดซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีจากศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขอนแก่น มาบริการสมาชิกเพื่อจัดทำแปลงพันธุ์ทุกปี ๓. จัดการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร เพื่อให้สมาชิกได้รับความรู้ให้สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ให้มีคุณภาพ ๔. จัดส่งเมล็ดพันธุ์ข้าวให้ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวตรวจสอบคุณภาพก่อนจัดการกระจายพันธุ์ทุกปี ๕. จัดหาปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีบริการสมาชิก ๖. ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพื่อการแปรรูปจำหน่าย

5. องค์ประกอบของอาหาร (สูตร)

๑. เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี หอมมะลิอินทรีย์เป็นข้าวฮาง ข้าวกล้อง ข้าวฮางงอก ข้าวกล้องงอก และข้าวขาวจำหน่าย
๒. โรงสีข้าวกล้อง SML ชุมชน
๓. กระดัง
๔. หวดนึ่งข้าว
๕. หม้อนึ่งข้าว
๖. ลานตากข้าว

กระบวนการขั้นตอนการผลิต

- ๑ นำข้าวเปลือกหอมมะลิพันธุ์ดีมาแช่น้ำ ๑ คืน
- ๒ นำข้าวเปลือกหอมมะลิไปนึ่ง
- ๓ นำข้าวเปลือกหอมมะลิไปตากแดดให้แห้งสนิท ประมาณ ๔ - ๕ ชั่วโมง
- ๔ นำข้าวเปลือกหอมมะลิที่ได้ไปสีโดยไม่ขัดขาว (ข้าวกล้อง)
- ๕ นำข้าวที่ได้ไปทำการคัดเมล็ด นำเมล็ดสีทิ้ง
- ๖ นำข้าวฮางบรรจุภัณฑ์โดยบรรจุในถุงสุญญากาศ
- ๗ นำผลิตภัณฑ์แสดงและจำหน่าย

6. วิธีการ ประกอบอาหาร (บรรยายพร้อมแนบภาพนิ่งเป็นไฟล์นามสกุล JPEG หรือ TIFF ไม่น้อยกว่า 10 ภาพ ที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบดั้งเดิมและรูปแบบที่ปรับประยุกต์ และภาพเคลื่อนไหว ลงแผ่นซีดี/วีซีดี จำนวน 1 แผ่น)

บรรยาย รูปแบบ วิธีการ แบบดั้งเดิม
(แนบภาพนิ่งเป็นไฟล์นามสกุล JPEG หรือ TIFF ไม่น้อยกว่า ๑๐ ภาพ ที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบดั้งเดิม และภาพเคลื่อนไหว ลงแผ่นซีดี/วีซีดี)

บรรยาย รูปแบบ วิธีการ แบบปรับประยุกต์(ถ้ามี)
(แนบภาพนิ่งเป็นไฟล์นามสกุล JPEG หรือ TIFF ไม่น้อยกว่า ๑๐ ภาพ ที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบที่ปรับประยุกต์ และภาพเคลื่อนไหว ลงแผ่นซีดี/วีซีดี)

นายไพศาล ผาจันดา ประธานกลุ่มข้าวฮางสมุนไพร อำเภอแวงใหญ่ ร่วมงานแสดงผลงานรางวัลวัฒนธรรม

การแช่ข้าวก่อนนำไปนึ่งให้สุก

การตากข้าว หลังจากการนึ่งแล้ว

เครื่องสีข้าวแบบไม่ขัดสี

กลุ่มบุคลากรศึกษาดูงาน กลุ่มข้าวฮางสมุนไพร บ้านถลุงเหล็ก อำเภองาวใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

ข้าวฮางประเภทต่างๆ เช่น ข้าวสามสายพันธุ์ ข้าวหอมนิล ข้าวสามกษัตริย์ ข้าวกล้องมะลิ ฯลฯ

ข้าวซ้อมมือสามกษัตริย์

นายไพศาล ผาจินดา ประธานกลุ่มข้าวฮางสมุนไพรมัน บ้าน
ถลุงเหล็ก ตำบลใหม่บำเพ็ญ อำเภอบางบาล จังหวัด
ขอนแก่น

จัดแสดงราคาวัฒนธรรม

ข้าวฮางหอมมะลิ ข้าวฮางหอมนิล ข้าวฮางอก ข้าวฮางสามสายพันธ์

7. การสร้างงานและรายได้

7.1 มีความสามารถในการผลิตเชิงปริมาณ พร้อมแสดง สถิติและจำหน่ายในโอกาสต่างๆ มี

(ระบุเหตุผล)

1. มีการออกร้านแสดงสินค้าตามโอกาสต่างๆ เช่น ที่เมืองทองธานี จังหวัด อำเภอ
2. จัดแสดง ณ ศูนย์จำหน่ายสินค้าจังหวัดขอนแก่น
3. จัดแสดงงานไหม กาชาด
4. จัดแสดงงานบุญกุ่มข้าวใหญ่ อำเภอเวียงใหญ่
5. งานเกษตรจังหวัด

7.2 การสร้างงานและรายได้ (ต่อครอบครัว/ชุมชน)

มี 10000 บาท/เดือน

8. ชื่อ – สกุล ผู้ประกอบการหรือกลุ่มผู้ประกอบการ

ชื่อ – สกุล ผู้ประกอบการหรือกลุ่มผู้ประกอบการ

กลุ่มศูนย์ส่งเสริมผลิตภัณฑ์พันธุ์ข้าวชุมชน ประธานกลุ่ม นายไพศาล ผาจันดา

ชื่อ และที่อยู่ของร้านจำหน่ายอาหาร

บ้านเลขที่ ๓๗ หมู่ที่ ๗ ตำบลใหม่นาเพียง อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ๔๐๓๓๐

ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก

บ้านเลขที่ ๓๗ หมู่ที่ ๗ ตำบลใหม่นาเพียง อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ๔๐๓๓๐

โทรศัพท์ ๐-๘๕๗๔-๘๗๖๙-๙ โทรสาร -

E-mail

-

9. รางวัล/เกียรติคุณที่ได้รับ (ระบุชื่อรางวัล/เกียรติคุณที่ได้รับ หน่วยงานที่มอบ ปีที่ได้รับ)

๑. ประกาศคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน (ข้าวหอมมะลิ) ระดับจังหวัด รางวัลชนะเลิศอันดับ ๑จากสำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น ปี ๒๕๔๗
๒. ประกาศคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนดีเด่น (ข้าวหอมมะลิ) ระดับจังหวัด รางวัลชนะเลิศอันดับ ๑ จากสำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น ปี ๒๕๔๘
๓. ประกาศคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนดีเด่น (ข้าวหอมมะลิ) ระดับจังหวัด รางวัลชนะเลิศอันดับ ๑จากจังหวัดขอนแก่นปี ๒๕๔๙
๔. ประกาศคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน (ข้าวหอมมะลิ) ระดับจังหวัด รางวัลชนะเลิศอันดับ ๑ จากสำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น ปี ๒๕๕๐
๘. OTOF คัดสรรระดับ๕ ดาว ปี ๒๕๕๓ ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
๙. วิสาหกิจชุมชนจังหวัดขอนแก่น รางวัลชนะเลิศอันดับ ๑ ปี ๒๕๕๓
๑๐. ศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ชุมชนดีเด่น ประเภทข้าวหอมมะลิระดับเขต (เขต ๔) รางวัลชนะเลิศอันดับ ๑ จากอธิบดีกรมการข้าวปี ๒๕๕๔
๑๑. ศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ชุมชนดีเด่นแห่งชาติ ประเภทข้าวหอมมะลิ ประจำปี ๒๕๕๔ จาก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

10. ผู้เรียบเรียงข้อมูล/ ผู้บันทึกข้อมูล/ รายชื่อคณะกรรมการคัดสรรรางวัลวัฒนธรรม ผู้รับรองความถูกต้องของข้อมูล

ผู้เรียบเรียงข้อมูล นางสาวเนียง ศรีเกต

ตำแหน่ง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

วัน/เดือน/ปี ที่เรียบเรียงข้อมูล วันที่ 16 เดือน กันยายน ปี พ.ศ. 2557

ผู้บันทึกข้อมูล นางสาวเนียง ศรีเกต

ตำแหน่ง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

รายชื่อคณะกรรมการคัดสรรรางวัลวัฒนธรรม ผู้รับรองความถูกต้องของข้อมูล

1. นายเปลียน สิงห์ศรี

ตำแหน่ง ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอเวียงใหญ่

2. นายประมวล วงเวียน

ตำแหน่ง ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลใหม่นาเพียง

3. นางสาวเนียง ศรีเกต

ตำแหน่ง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

ผู้ตรวจสอบและอนุมัติ นางเกศินี สวัสดิ์

ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัด

วัน/เดือน/ปี ที่อนุมัติ วันที่ - เดือน กันยายน ปี พ.ศ. 2557